

Högtidstal, nationaldagsfirande i Kungälv, 090606

Kära kungälvabor, västkustbor, svenskar, världsmedborgare, ja, ni alla som vill fira nationaldagen!

Nu är vi här tillsammans och det är fest. Flaggan hissas. Det är riktigt roligt. Min pappa älskade att hissa upp flaggan därhemma i vår 15-meters-flaggstång. Så fort vi skulle fira något. Det var extra viktigt vid mors dag, midsommar och förstås, Svenska flaggans dag 6 juni, som blev vår nationaldag året 1983. Min upplevelse sedan barndomen är att det är fest, när flaggan hissas, och det är det idag.

På min skola, Ytterbyskolan, hissar vi flaggan vid särskilda tillfällen, mestadels i glädje, kanske för ett besök från Frankrike eller Tyskland, kanske för att det är FN-dag eller högtidlig skolavslutning. En gång fick vi upp flaggan för att Håkan Hellström fyllde år. Flagghissning hör ihop med gemenskap, gemensamma upplevelser.

Gemenskap, trygghet och respekt är viktiga delar i vår verksamhet på Ytterbyskolan. Arbetet med denna värdegrund kallar vi toleransarbete. Det handlar om att i årskurs efter årskurs påverka våra elever att förstå och omfatta vårt lands demokratiska värden. Det sker på olika sätt, dels i vardagsarbetet, både i och utanför klassrummet.

-Det är inte ok att vägra samarbeta med en klasskamrat.

-Vi accepterar inte att glåpord slängs efter andra i korridoren eller på vårt torg.

Detta arbete får ett särskilt fokus i det omtalade toleransprojektet. Det handlar om att elever får delta i både undervisning och dialog om toleransfrågor och upplevelse av "Förintelsen". Andra världskriget blir ett exempel på vad som kan drabba mänskligheten. Christer Mattsson är vår konsult och leder det s.k. toleransprojektet. Man funderar över vad en människa är, vad ondska är, vad ett syskon kan betyda och andra djupa tankar. En resa till platser i Polen görs. Dessa platser berättar både hemska och intressanta saker för eleverna. Upplevelserna blir påtagliga. En elev skrev så här efter sina upplevelser:

"Jag har varit i världens anus. Jag har legat i fångarnas dödsbäddar. Jag har känt mitt låtsassyskon dö. Sörjt. Bett av hela mitt hjärta att allt bara var en dröm, detta fasansfulla som lika gärna kunde ha varit din och min död. Men det är ingen dröm. Det händer, det händer och kommer alltid att hända, så länge vi inte gör något åt det. För det är nog det jag lärt mig mest av allt: att det är man själv som formar sin egen och alla andras värld. Jag har även lärt mig att det alltid är rätt att säga vad man tycker.

Världen är alldeles för farlig att leva i, inte p.g.a. dom som gör det farliga och fasansfulla utan p.g.a. dom som låter det farliga ske.

Jag har lärt mig så mycket. Idag älskar jag varje människa jag möter. Det känns underbart."

Av en 15-åringens ord måste man ta intryck. Vi förstod på skolan att detta är en ovärderlig kunskap, som alla våra elever borde få del av. Våra ungdomar skall enligt riksdagens intentioner i läroplanen, jag citerar: "gå ut i samhället i ansvarig frihet". Det rymmer mycket i detta kunskapsbegrepp. Gå ut i samhället, dvs. inte isolera sig. I ansvarig frihet, dvs. friheten är ett grundelement för alla oss människor. Men man måste handskas med den under ansvar.

Kunskap är alltså inte bara fakta. Kunskap är inte att bara köra "sitt eget race". Då kan kunskap bli farlig. Kunskapen får en mening och blir användbar i samspelet med andra. Och om möten med andra människor inte sker i respekt för varandra, så utvecklas inte människan. Martin Buber var en tysk religionsfilosof. Han uttryckte det så här: "Allt verkligt liv är mötet". Det sker något i mötet med en annan. Jag förändras. Eftersom vi alla är olika, så är mötet en möjlighet till utveckling. Den kunskap vi äger, den kunskapen växer och den visar sig vara användbar.

Jag minns en av mina elever som hade retat och tom mobbat en funktionshindrad klasskamrat. När han förstod hennes funktionshinder och att hon var helt beroende av att vara tillsammans med de vanligt fungerande kamraterna för att utvecklas, så fick han en ny kunskap. ”Aha, hon måste ju se hur vi gör för att kunna härma oss och på så sätt lära sig”. Och så var det inte ett enda elakt ord efter den kunskapsutvecklingen som han genomgick tack vare sin funktionshindrade klasskamrat.

Det har i vår gjorts en framtidsstudie av ”Kungälv om 40 år” av studenter från olika universitetsutbildningar. Presenterades på biblioteket. Där kom man bl.a. fram till att vi bör skapa många mötesplatser för oss invånare. Studenterna hade kommit fram till, att det är en förutsättning för att på sikt få ett hållbart Kungälv. Det går i linje med min övertygelse, att möten inte innebär risk för konfrontation, utan en möjlighet till utveckling och därmed hållbarhet.

Politikerna från kommunens lärandebereidning besökte nyligen oss rektorer i ett möte, och initierade samtal om trygghet i skolan. Jag ser det som en markering från kungälvspolitikerna att även de vill driva, att tryggheten är en förutsättning för lärandet i skolan.

Allt pekar mot att om vi skall få behålla en fin stad, ett fint och välfungerande demokratiskt land, så måste trygghet och respekt för andra och varandra vara viktiga delar. Varje människa har sitt uppdrag, och Nelson Mandela har sagt ”Den som orkar är skyldig att orka”. Jag brukar säga till mina medarbetare: Har du en begåvning och insikt så är det din skyldighet att använda den för våra ungdomars bästa. Vi vill att våra elever skall gå ut i samhället i ansvarig frihet och bli goda medmänniskor, bra medborgare, skickliga medarbetare.

Här har jag en tändsticksask. Vem orkar bryta av en tändsticka? Om jag tar hela bunten med tändstickor? Hur starka är de inte tillsammans, dessa tunna små stickor?

Med det vill jag ha sagt: Kunskap går inte att skilja från de demokratiska värdena. Vi skall behålla ett fritt, demokratiskt och fint samhälle, och det kan vi bara göra allihop, tillsammans.

Tack för att ni lyssnat.